

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

VIII. 1921.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1921.

Merkwaardige Munten.

De munten, waarmede wij ons bezig zullen houden, zijn voor onze vaderlandsche numismatiek van belang, daar het Nederlandsche munten betreft, die in den vreemde werden nagebootst.

Het eerste stuk, waarvan de beschrijving hieronder volgt, is een gouden Dukaton, eene imitatie van een Dukaton der provincie Holland.

VZ. MO : NO : ARGN : ON : M - CE BE : LG : PRO : HOL.
(wapenschildje van Dordrecht). Geharnast ridder, rechts rijdend, onder het paard het gekroonde wapenschildje met den Hollandschen leeuw, naar rechts, in plaats van naar links gewend.

Kz. F JVQ9M · OXOIHIO · IO - AOS J · II · IS XE · HGI ·
Gekroond Nederlandsch wapenschild, daaronder schildje met het jaartal 1570.

Dukaton. Goud 52 mM. 75 gram.

Jaarverslag Kon. Penningkabinet 1905. pl. I.

Plaat II. 1.

Dit stuk is eene nabootsing van een Dukaton, maar van grooter middellijn dan men in VERKADE'S *Muntboek* op plaat 41 en 42 vindt afgebeeld.

Het omschrift der voorzijde geeft tamelijk duidelijk het oorspronkelijke MO · NO : ARG · PRO · CONFOE · BELG ·

PRO · HOL, weer, in het omschrift der keerzijde is CONCORDIA RES PARVAE CRESCUNT echter onmogelijk terug te vinden.

Merkwaardig is de naïeve opvatting en uitvoering der voorstellingen en omschriften.

De geheele wijze van afwerking en het type der letters wettigt het vermoeden, dat de muntplaats van dit stuk in onze Indische bezittingen te zoeken is.

De Indische vorst, die dit stuk door zijn inlandschen graveur liet maken, heeft wel nooit de bedoeling gehad deze munt in omloop te brengen, maar heeft haar waarschijnlijk als geschenk aan een zijner vrienden willen vereeren.

De graveur, die de Latijnsche omschriften natuurlijk niet verstond, heeft eene merkwaardige verwarring voornamelijk in het omschrift op de keerzijde gesticht. Ook het jaartal, hetwelk op het origineel wel 1750 te lezen was, verbasterde hij in 1570.

Hoogstwaarschijnlijk werd deze munt omstreeks 1750 vervaardigd. De geheele afwerking wijst eerder op de 18de dan op de 16de eeuw.

Het tweede stuk is eene nabootsing hoogstwaarschijnlijk van een halven Dukaton der provincie Gelderland.

Vz. OM : 110 : ARON - B^{LD} : GLS · C · S : ON. Geharnast ridder rechts rijdend, onder het paard gekroond wapenschild met den Generaliteits leeuw.

Kz. * CONCORDIA RES PARVAE CRESCUNT. Gekroond Nederlandsch wapen, daaronder schildje met jaartal 1700.

Goud 39 mM. 26.4 gram.

Plaat II. 2.

Deze interessante nabootsing van den halven Gel-

derschen Dukaton, alhoewel forscher van uitvoering, vertoont in details veel overeenkomst met den hierboven beschreven Dukaton en werd zonder twijfel ook in de Nederlandsche bezittingen vervaardigd.

Ook dit stuk moet men niet als eene munt, die als betaalmiddel in omloop werd gebracht, beschouwen, maar zal wel evenals de Dukaton door den Inlandschen vorst als geschenk voor zijne vrienden bestemd geweest zijn.

Alhoewel ook hier de naïveteit van den Inlandschen graveur uit zijne opvattingen van paard en leeuwen blijkt, heeft hij veel beter werk geleverd, dan zijn collega, die den Dukaton vervaardigde; ook de omschriften naderen meer het origineele omschrift.

Op de voorzijde moet men lezen: MO · NO · AĀG · CONF · BEL · PRO · D · GEL · & · C · Z · , op de keerzijde: CONCORDIA RES PARVÆ CRESCUNT. Met de twee Geldersche leeuwen in het schildje onder het paard, zooals op het origineele stuk voorkomt (zie VERKADE, plaat 5 n°. 2) wist de graveur geen raad, en heeft hij er maar den Generaliteits leeuw voor in de plaats gesteld, zooals die ook op de keerzijde voorkomt. Het jaartal 1700 is eveneens foutief en vermoed ik, dat de halve Dukaton, die als voorbeeld gediend heeft, tusschen 1761 en 1790 is geslagen. Het geheele werk duidt op het ontstaan van dit stuk in de tweede helft der XVIII^{de} eeuw.

Waar deze beide munten in Indië geslagen zijn, is niet gemakkelijk vast te stellen. Is wellicht Djambi de bakermat dezer stukken?

Een geheel ander type van nabootsing vertoont het volgende stuk waarschijnlijk eene imitatie van den Dubbelen Dukaat van Zwolle.

Vz. MI : NO : OU URO RO I VVNVO HX ¹⁾. Gekroonde keizer naar rechts gaande, met scepter en wereldbol, tusschen het jaartal 16-16.

Kz. Γ □ G IM - B Γ LC VB - COMFCE - bHOAIM - WOLVAB.
In een versierd schild.

Goud 31 mM. 6,57 gr.

Plaat II. 3.

Hier heeft men met eene werkelijke valsche munt te doen, met het vooropgezette doel, haar voor een echten Nederlandschen Dubbelen Dukaat in omloop te brengen.

De geheele afwerking, die zeer primitief is, wijst op eene vervalsching die waarschijnlijk in Klein Azië is vervaardigd, waar in de 17de eeuw alle soorten Dukaten zeer in trek waren.

De vervaardiger van deze munt heeft vermoedelijk naar twee voorbeelden gewerkt: naar een Dubbelen Dukaat van Zwolle en naar een provincialen Dubbelen Dukaat, anders kan ik mij de groote verwarring vooral op de keerzijde niet verklaren.

Het omschrift van het oorspronkelijke Zwolsche stuk luidde vermoedelijk op de voorzijde: FERDIN · II · D · G · ROM · IMP · HVN · BO · REX en op de keerzijde: MONET · AVREA · IMPER · CIVIT · ZWOLL.

De inscriptie op de voorzijde van het nagebootste stuk, alhoewel zeer verbasterd, geeft duidelijke aanwijzing dat het oorspronkelijke omschrift van den Zwolschen Dubbelen Dukaat is nagebootst, de titels Roomsche Keizer, Koning van Hongarije en Bohemen

---

¹⁾ Zooals op de afbeelding ook te zien is, zijn de letters van het omschrift zeer slauw en onduidelijk.

zijn zeer duidelijk, het URO voor deze titels staat hier voor FERD.

Zeer zeker heeft voor de keerzijde de keerzijde van een provincialen Dubbelen Dukaat gediend, die in het compartiment het inschrift voert: MO AVR - PROVIN - CONFOE - BELG AD - LEG IMP. Met eenigen goeden wil kan men nu dit opschrift ook in de nagebootste munt lezen, maar — de graveur, die natuurlijk de beteekenis der woorden niet begreep, begon zijn inschrift bij de laatste regel en ging zoo door, zoodat zijn laatste regel de eerste van het origineele stuk vormt.

VERKADE beeldt op pl. 220, 3 den Dubbelen Dukaat van Zwolle af, die misschien als model voor de voorzijde kan gediend hebben ¹⁾.

Ten slotte wil ik onze lezers nog in kennis brengen met een merkwaardige munt, eene nabootsing van een Poolsch tien Dukatenstuk, hetwelk wel niet tot de Nederlandsche Numismatiëk behoort, maar daarom niet minder belangrijk is.

Vz. IOAN CASIM DC REX □OL □T SU□C MDI □□S PRU.
Gekroond borstbeeld rechts.

Kz. IICIA CIVITAS CEDANENSIS TIERI EEC. Gezicht op de stad Danzig, daarboven stralende zon, waaruit links een hand met palmtak, rechts een hand met zwaard, daaronder twee gevouwen handen, beneden

---

¹⁾ Het *Jaarverlag van het Kon. Penningkabinet 1911* beschrijft de volgende curieuse nabootsing van een Nederlandschen Dukaat door een der provinciën geslagen. Vz. ODSNRSENHA - I - VDOR · NHA · S · Staande ridder met zwaard en bundel met 4 pijlen, ter weerszijden: RI - RI. Kz. Binnen de cartouche: HOONXR - LAORAH - DAHNSR - IRASRN - IAHRNS.

Goud. 20. mm. 3.5 gram.

een door twee leeuwen gehouden wapenschildje van Danzig, tusschen 0 - П.

Goud. 47 mM. 35 gram.

Plaat II. 4.

Deze munt is eene nabootsing van het 10 Dukatenstuk door de stad Danzig geslagen en draagt het borstbeeld van Koning JOHAN CASIMIR van Polen (1648—1668).

De omschriften op het oorspronkelijke stuk luiden: IOAN(NES) CASIM(IRUS) D(EI) G(RATIA) REX POL(ONLÆ) & SUEC(IAE) M(AGNUS) D(UX) L(ITHUANIÆ) RUSSLÆ) PRUS(SIÆ) en op de keerzijde: EX AURO SOLIDO CIVITAS GEDANENSIS FIERI FECIT. De initialen van den stempelsnijder G - R (GERHARD ROGGE) ter weerszijden van het stedelijk wapenschildje.

Bij HUTTEN CZAPSKI ¹⁾ is een 7 Dukatenstuk van dit type onder n°. 5936 beschreven.

De maker van dit stuk heeft het borstbeeld en verdere voorstelling, benevens de letters met de hand opgewerkt; de Grieksche vorm van verschillende letters doet mij vermoeden, dat deze nabootsing het werk van een Russischen graveur of goudsmid is.

M. SCHULMAN.

¹⁾ EM. DE HUTTEN-CZAPSKI. *Catalogue de sa collection de médailles et monnaies polonaises. St. Petersbourg et Paris 1871—1880.* 3 dln.

1.

2.

3.

4.